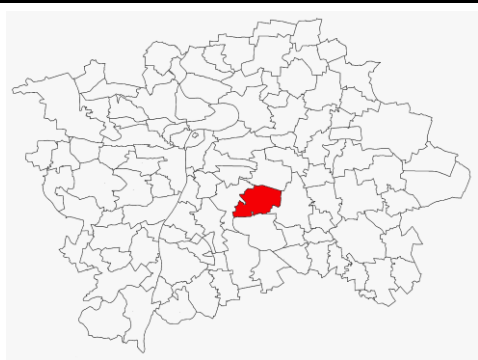

Katastrální území	ZÁBĚHLICE	
Připojeno ke Praze	1922	
Městská část	Praha 4, 10	
Správní obvod	Praha 4, 10	
Obvod hl. m. Prahy	Praha 4, 10	
Údaje o linkách k datu 31.12.2023		
Textový popis k roku 2004	Počet obyvatel: 35 228	
Poslední úprava obsahu: 29.12.2023 14:13	Rozloha: 568,8 ha	

Linky MD ZÁBĚHLICE			
linka	*	†	
<i>tr-220</i>	<i>14.12.1871</i>	<i>30.09.1992</i>	
<i>tr-210</i>	<i>01.03.1882</i>	<i>30.09.1992</i>	
a-101 (A)	21.06.1925		
a-K	14.12.1928	04.11.1929	
d-3	12.10.1929	02.01.1932	S
d-19	03.01.1932	04.10.1964	S
d-4	18.10.1936	12.08.1978	H
d-1/n	17.12.1945	12.03.1961	H noční
d-19/n	17.12.1945	04.10.1964	S noční
a-118 (M)	09.09.1946	02.01.1954	
d-24/II	03.01.1954	23.07.1955	H
a-120/II	03.01.1954	14.07.1963	
d-2/n	13.03.1961	17.04.1966	H noční
d-10	13.03.1961	22.11.1990	H
a-121	15.07.1963	07.11.1980	
a-54 (226)	13.06.1964	05.09.1976	rekreační
d-24/III	05.10.1964	05.01.1987	
a-120/III	05.10.1964	03.07.1966	
a-135	02.11.1964	11.07.1987	
a-136	19.07.1965		
d-22/n	18.04.1966	12.08.1978	H noční
a-145	30.05.1966	08.05.2008	
d-19	04.07.1966	03.07.1983	S
d-19/n	04.07.1966	03.07.1983	S noční
d-23	16.01.1967	05.05.1968	S
a-56 (225)	20.05.1967	28.07.1967	rekreační

a-122	(01.01.1968)	07.11.1980	
d-31	06.05.1968	30.06.1971	S
a-154/II	30.09.1968	07.11.1980	
a-137	03.11.1969	19.12.1980	
d-41 (33)	05.06.1971	15.09.1974	H rekreační
d-23	01.07.1971	08.05.1974	S
a-178	06.12.1971	26.05.1995	
a-378 (121/p)	17.01.1972	08.05.1974	polonoční
a-175 (275)	31.01.1972	19.12.1980	
a-174 (274)	02.01.1973	08.05.1974	
a-X101	19.02.1973	08.05.1974	
a-188	07.01.1974		
d-26/n	09.05.1974	12.08.1978	H noční
a-118/II	09.05.1974		
a-171	09.05.1974	05.04.1981	
a-195	09.05.1974		
a-512	09.05.1974	22.03.1976	noční
a-203	17.12.1975	31.08.2012	
a-206	30.08.1976	07.11.1980	
a-507	30.08.1976	03.11.1984	noční
a-213	16.03.1977		
d-26	05.05.1977	06.11.1977	H
d-22	28.05.1977	29.09.1978	H
a-190/II	01.12.1977	07.11.1980	
d-7/V	13.08.1978	18.12.1980	H
d-20/n	13.08.1978	18.12.1980	H noční
d-24/n	13.08.1978	02.11.1985	H noční
d-1/III	19.02.1979	31.08.1980	S
d-4	09.06.1979	26.08.1980	H
d-22	19.12.1980		H
d-22/n	19.12.1980	02.11.1985	H noční
a-206/II	20.12.1980	17.11.1995	
a-224/II	20.12.1980	04.07.1990	
a-139/II	06.04.1981	30.06.1987	
a-175	06.04.1981	03.11.1984	
a-417 (17/Šk)	04.01.1982	01.12.1983	Šk
d-11/II	04.07.1983		S
d-11/n/II	04.07.1983	02.11.1985	S noční
a-419/II	03.09.1984	01.09.1991	Šk
a-905 (505)	04.11.1984		noční

a-138/II	02.09.1985	08.05.2008	
<i>a-425</i>	<i>02.09.1985</i>	<i>30.06.1988</i>	Šk
a-429	02.09.1985	27.06.1986	Šk
d-96 (56)	03.11.1985		S noční
d-97 (57)	05.12.1985		H noční
<i>a-429/II</i>	<i>01.09.1986</i>	<i>31.08.1987</i>	Šk
<i>a-430</i>	<i>01.09.1986</i>	<i>30.06.1988</i>	Šk
d-14/II	11.07.1987	04.07.1990	H
a-271/II	12.07.1987	04.07.1990	
a-270	01.04.1988	17.11.1995	
<i>a-425/II</i>	<i>01.09.1988</i>	<i>29.06.1990</i>	Šk
<i>a-435</i>	<i>01.09.1988</i>	<i>30.06.1989</i>	Šk
<i>a-436</i>	<i>01.09.1988</i>	<i>30.06.1989</i>	Šk
a-260/III	02.06.1989	31.08.2009	
<i>a-429/II</i>	<i>04.09.1989</i>	<i>29.06.1990</i>	Šk
a-111/II	05.07.1990	11.03.1991	
a-154/II	05.07.1990	31.08.2012	
a-224/III	05.07.1990	31.08.2012	
a-194/II	09.07.1990	19.11.1995	
<i>a-425/III</i>	<i>03.09.1990</i>	<i>31.08.1992</i>	Šk
d-26	23.11.1990		H
a-170	23.11.1990		
a-169	12.03.1991	03.10.1997	
<i>ž-S8 (tr-210)</i>	<i>01.10.1992</i>		
<i>ž-S9 (tr-210)</i>	<i>01.10.1992</i>		
a-121	27.05.1995	31.08.2012	
a-177/II	18.11.1995		
a-553 (404)	01.09.1998	09.09.2002	Šk
a-511/II	23.01.1999	31.08.2001	noční
a-911 (511)	01.09.2001		noční
a-277/II	03.09.2001	30.06.2009	
d-99 (59)	01.07.2004		H noční
a-909 (509)	30.08.2008	11.12.2010	noční
<i>ž-S29</i>	<i>14.12.2008</i>	<i>11.12.2010</i>	
<i>ž-S88 (S80)</i>	<i>14.12.2008</i>		
a-135	01.09.2009		
a-150	01.09.2009		
a-175/II	01.09.2009		
a-125/II	01.10.2010		
a-906 (506)	12.12.2010		noční

a-224/IV (296)	12.12.2010	19.11.2012	
a-959 (609)	12.12.2010	07.10.2017	noční, příměstská
a-106/II	01.09.2012		
a-196	01.09.2012	20.05.2016	
d-6/IV	01.09.2012		S
a-138/III	01.09.2012		
a-293/II	29.06.2013	14.10.2016	
d-14/IV	28.08.2016		S
a-154/III	15.10.2016		
a-901	29.04.2017		noční
a-913	08.10.2017		noční

Tramvajové linky vedené po trati spořilovské jsou označeny **S**

Tramvajové linky vedené po trati hostivařské jsou označeny **H**

ZÁBĚHLICE

Některá místní jména se v Praze vyskytují dvakrát. Patří mezi ně například Záběhllice. Poprvé jsme o obci tohoto jména psali v prvním dílu Pražského dopravního zeměpisu v kapitole o Zbraslavi, k níž dnes patří. Tato kapitola je věnována druhým, možná známějším Záběhlicím, které jsou nyní rozděleny mezi Prahu 4 a Prahu 10.

Jméno Záběhllice podle jazykových odborníků vyjadřuje osadu *lidí, kteří se zaběhli, tj. skryli v údolí Botiče*. Podobně jako některé jiné bývalé obce dnešní Prahy, i Záběhllice se připomínají poprvé v zakládací listině vyšehradské kapituly, která se váže k roku 1088, i když pochází až z 12. století. Jeden ze zdejších dvorů vlastnila kapitula, další pak patřil českým panovníkům a jiné dvory byly soukromé. Není tedy divu, že i v dalších staletích se v Záběhlicích vystřídalo nebývale velké množství majitelů. Z dlouhého seznamu jmen připomeňme z těch známějších alespoň rod Lažanských či Julia Jindřicha, vévodu saského a vestfálského. Výčet všech držitelů se vymyká z účelu Pražského dopravního zeměpisu. Po přijetí obecního zákona v roce 1849 se Záběhllice staly samostatnou obcí, která měla v roce 1843 celkem 672 obyvatel. Kromě vlastních Záběhlic se součástí nové obce stala také osada Práče, která za své pojmenování vděčí buď skutečnosti, že zde bydleli *lidé, kteří se uměli prát, nebo se věnovali praní oděvů*. Nejstarší písemná zmínka o Práčích pochází z roku 1352. Také zde se vystřídalo mnoho vlastníků, kupodivu jiných než v nedalekých Záběhlicích. Třetí významnou částí obce Záběhllice byly Dolní a Horní Roztyly, doložené prvně v roce 1185 jako majetek vyšehradské kapituly. Také zde se střídali různí majitelé a teprve v roce 1813 se Roztyly staly součástí záběhlického statku, když je koupil jeho tehdejší držitel Jakub Wimmer.

Na počátku 20. století žilo v samotných Záběhlicích 1688 obyvatel, v Dolních Roztylech 163, v Horních Roztylech pouhých 10 lidí a v Práčích 181. Záběhllice a Práče patřily farou k Hostivaři, kde byla od roku 1872 i nejbližší pošta, Roztyly příslušely k faře michelské a k poště v Krči (1886); v obci byla pošta Záběhllice u Hostivaře otevřena v roce 1901. Celá obec příslušela k vinohradskému politickému okresu i soudnímu okresu, od roku 1904 k novému soudnímu okrasu vršovickému. Záběhllice byly typickou zemědělskou obcí – bylo zde 8 velkostatků. V Záběhlicích a Práčích bývaly pivovary. Zajímavou historickou chráněnou památkou je práčská dvoupatrová sýpka (snad z roku 1771). V obou někdejších vesnicích se dochovaly zámečky – záběhlický z druhé poloviny 17. století a práčský z roku 1705. Nejvýznamnější záběhlickou památkou je kostel Narození Panny Marie, původně románský z první poloviny 12. století (postavený tehdy v královské části vsi), přestavěný goticky ve druhé polovině 14. století, pak ještě v 18. a 19. století.

Po připojení ku Praze se Záběhllice staly součástí Prahy XIII, ke které ještě patřily Vršovice, Strašnice a Hostivař. V prvorepublikovém období zaznamenaly Záběhllice značný rozvoj a byly zde postaveny i domy vysloveně městského charakteru. Na záběhlickém katastru vznikly kromě malé kolonie Trnkov také dvě velmi významné rozlehlé vilové čtvrtě – v letech 1924 až 1929 Spořilov a v letech 1929–1937 Zahradní Město. V blízkosti Zahradního Města vyrostla v roce 1937 továrna na pneumatiky Michelin, dnešní Mitas.

V roce 1946 přišly při velké reorganizaci katastrálních hranic na území Prahy Záběhllice o část svého teritoria (například o část Skalky). Vládním nařízením z 21. října 1947 byla Praha nově rozdělena na 20 městských obvodů, přičemž vlastní Záběhllice včetně Roztyl společně s Vršovici tvořily i nadále Prahu XIII, zatímco Zahradní Město (nešlo o samostatné katastrální území), Hostivař a Staré Strašnice vytvořily Prahu XX. Byl to první případ v Praze, kdy bylo katastrální území rozděleno mezi více obvodů. Od té doby je katastrální území Záběhllice trvale rozděleno. Po reorganizaci správního rozdělení Prahy v roce 1949 Zahradní Město, Malešice, Hostivař a Staré Strašnice vytvořily Prahu 10 a Vršovice, vlastní Záběhllice a nově i část Michle tvořily Prahu 13. V roce 1950 už na katastru Záběhllic žilo 10 a půl tisíce lidí.

V roce 1960 se vlastní Záběhllice společně se Zahradním Městem staly součástí Prahy 10, zatímco Spořilov a Roztyly přešly pod obvod Praha 4. Šedesátá léta 20. století poznamenala katastrální území Záběhllice dalším velkým stavebním rozvojem. V letech 1961 až 1968 byla postavena sídliště Spořilov I a II s 4410 byty pro 16 700 obyvatel (částečně rozšířené o 331 bytů v letech 1976 až 1979). V letech 1963–1969 byla postavena sídliště Zahradní Město-východ pro 10 200 obyvatel a Zahradní Město-západ pro 5 000 obyvatel. Díky tomu v roce 2000 na území Záběhllic bydlelo 33 284 obyvatel, z nichž 14 718 příslušelo k městské části Praha 4 (205 ha) a 18 566 ku Praze 10 (363 ha). Doplňme ještě, že původní zástavba Roztyl byla v poslední čtvrtině 20. století zbořena.

Základní spojení Záběhllic s Prahou představovala okresní vršovicko-záběhlická silnice kolem Bohdalce. Část z ní již zanikla. Kromě toho existovala silnice přes Práče do Hostivaře (dnešní Práčská) a silnice do Starých Strašnic (dnešní v Korytech). Ačkoliv se okraje území Záběhllic dotýkala od roku 1882 místní dráha Nusle – Modřany, neměla pro obec žádný praktický význam. Teprve 19. května 1934 byla zřízena na této trati zastávka Spořilov, která se nacházela zhruba v místech, kde dnes Sliachská ulice mimoúrovňově kříží železniční koleje. Tehdy ale byla modřanská lokálka v jiné výškové úrovni. Zastávka zanikla patrně až v souvislosti s přestavbou tratě od 15. srpna 1960. Dnes železniční koleje vedoucí přes záběhlické území nemají pro osobní dopravu význam.

Záběhllice se velmi brzy po svém připojení ku Praze staly předmětem podnikání v autobusové dopravě. Už v roce 1924 je v Záběhllicích doložena autobusová linka soukromé Autodopravní akciové společnosti, ale schází o ní jakékoliv bližší informace. Přesto (či snad právě proto?) se Elektrické podniky do Záběhllic rozhodly zavést vlastní autobusovou linku. Do historie se zapsala od 21. června 1925 pod písmenem **A** jako první moderní pražská městská autobusová linka. Spojovala Záběhllice (dnešní zastávku U Lípy) s vršovickým Čechovým náměstím, kde se přestupovalo na tramvaj. Později (v roce 1929) byla linka **A** prodloužena až do středu Prahy, čímž Záběhllice získaly velmi kvalitní, i když proti tramvaji poněkud dražší spojení. Na druhé straně byla 14. září 1930 linka prodloužena do Hostivaře, čímž dostala autobusové spojení také osada Práče.

Autodopravní společnost získala 2. února 1927 koncesi na autobusovou linku v trase Vršovice – Chodov – Průhonice, která zastavovala na rozcestí u Chodovské ulice, a především na Spořilově, kde začala vznikat již zmíněná vilová zástavba. Tato linka pod různým označením projížděla Záběhllicemi až do roku 1979, kdy byla zkrácena do Chodova. Od 1. března 1928 mohli Záběhličtí docházet do Michle k Chodovské ulici na tramvaj, ke které byla od 14. prosince 1928 zavedena dočasně autobusová linka **K** obsluhující Spořilov, kde končila na severním okraji Roztylského náměstí. Od 12. října 1929 byla tramvajová trať prodloužena Chodovskou ulicí až na okraj Spořilova, čímž tramvaje pronikly až na záběhlický katastr. Linka **K** byla nejdříve zkrácena, ale nakonec pro nepatrné využití na několik set metrů zkrácené trasy zcela zrušena.

Také Zahradní Město se dočkalo poměrně brzy dopravy. Od 7. prosince 1929 měl koncesi k provozování autobusové linky Ing. Vladimír Vlček, jeden ze zakladatelů této vilové čtvrti. Jeho linka jezdila od konečné tramvaje ve Starých Strašnicích dnešní ulicí V Korytech, pod hřbitovem v Břečťanové ulici a končila u křižovatky s ulicí U Zahradního Města. Od 21. listopadu 1934 přešla koncese na jiného podnikatele, Josefa Aleše, ale poté, co byla do Zahradního Města prodloužena ze Strašnic tramvajová linka č. 4, se koncese vzdal. Tím byla na mnoho let v zásadě nastíněna základní dopravní obsluha Záběhlic. V roce 1937 byl sice schválen projekt nové tramvajové tratě od Chodovské do středu Záběhlic, ale postavena byla v roce 1938 jen nepatrná část na jejím počátku, která sloužila jako úvratňová konečná. V roce 1955 bylo postaveno jen krátké prodloužení na novou smyčku, která se sice formálně jmenovala Záběhlice, ale ležela jen těsně u hranic katastru. V té době se připravovalo zavedení trolejbusové tratě do Záběhlic, ale postavila se jen část k vozovně na Bohdalci (dnešní garáž Vršovice), která se k osobní dopravě nikdy nevyužila.

Autobusová linka **A** jako jedna z mála přežila v omezené podobě i celou druhou světovou válku. V letech 1942–1947 ale dojížděla od Záběhlic jen do stanice Chodovská, pak se vrátila i do Vršovic. Na tomto místě uveďme, že tato linka, přeznačená v roce 1951 na číslo 101, jezdí (v jiné trase, protože prošla bohatým vývojem) dodnes a díky tomu mají Záběhlice ze všech pražských katastrů nejdéle stejnou autobusovou linku – 79 let!

V roce 1954 vznikl na Spořilově přestupní uzel na autobusové linky od Chodova (nejdříve tu byla linka č. 120), v roce 1963 získala vilová zástavba na Spořilově spojení i směrem na Kačerov prodlouženou linkou č. 121.

Zásadní posílení dopravy do Záběhlic si v polovině 60. let 20. století vyžádala výstavba zdejších sídlišť. Nejdříve byly zavedeny jedny z prvních autobusových linek překryvné sítě č. 135 (od 2. listopadu 1964, v trase Nádraží Veveslavín – Spořilov) a č. 136 (19. července 1965; Vozovna Kobylisy – Hostivař), v roce 1966 přibyla linka č. 145 (Vysočany, Zákostelní – Zahradní Město). Část sídliště Zahradní Město-východ byla obsloužena i hostivařskou tramvajovou tratí, která byla v provozu už od roku 1954.

Později začaly autobusy zajíždět přímo až do sídlišť. Na Spořilově to byla od roku 1968 nejdříve linka č. 135, na Zahradním Městě zpočátku linka č. 137, jezdící ulicí V Korytech do zastávky Zahradní Město-západ (dnešní Jesenická), ke které se v roce 1972 přidala v Topolové ulici linka č. 175 do zastávky Zahradní Město, Cíl (dnes Centrum Zahradní Město). Během let se na katastru Záběhlic objevila celá řada dalších autobusových linek, které zajistily spojení do různých částí Prahy, a především na metro – pro oblast Spořilova v roce 1974 ke stanicím Kačerov a Budějovická. Od roku 1980 byla přímo v Záběhlicích i jedna stanice metra (Primátora Vacka, dnešní Roztyly), ale v souvislosti s výstavbou Jižního Města II. byla tato část záběhlického území 26. listopadu 1987 převedena pod správu tehdejšího MNV v Praze 4-Chodově a připojena ke katastrálnímu území Chodov.

Na závěr ještě připomeňme důležité stavby pražského komunikačního systému – dálnici D1 a Jižní spojku. Dálnice, jejíž první úsek byl uveden do provozu 12. července 1971, byla původně provizorně napojena přes Spořilov na Chodovskou ulici (na spořilovské konečné byla proto postavena dřevěná provizorní lávka pro chodce). Teprve v dubnu 1973 byla dálnice zaústěna do Prahy definitivně severojižní magistrálou přes Nuselský most. Jižní spojka byla uváděna do provozu postupně – nejdříve byl zahájen částečný provoz v úseku Braník – Roztyly a částečně Roztyly – Spořilov (1983), dokončeném v roce 1987 včetně nové tzv. spořilovské spojky (Spořilovská ulice). Současně byl částečně uveden do provozu i úsek do Zahradního Města, definitivně pak v roce 1988. Tyto stavby si postupně vyžádaly dílčí úpravy ve vedení autobusových linek, a především přeložení tramvajové smyčky Spořilov a zrušení smyčky Zahradní Město. Od roku 1997 byla Jižní spojka prodloužena dál k Průmyslové ulici.

